

Molí de Cal Guarro

La Pobla de Claramunt

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Polígon Industrial de La Rata
Emplaçament En un polígon industrial prop del nucli de la Rata.
Alçada: 256

Coordenades:

Latitud: 41.54759
Longitud: 1.68818
UTM Est (X): 390591
UTM Nord (Y): 4600378

Classificació

Número de fitxa 08165 - 35
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII
Estat de conservació Desaparegut
Notes de conservació: Va ser enderrocat el 24 de maig de 2025.
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Número inventari IPA5932
Generalitat i altres inventaris
Accés Restringit
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 0308004CG9000N0001UA
Autoria de la fitxa Jordina Sales Carbonell
Data de registre de la fitxa: ds., 01/06/2019 - 02:00

Descripció

Es tracta d'un molí paperer construït a mitjan segle XVIII al marge dret del riu Anoia, no molt lluny del nucli de la Rata. Disposa de la típica planta rectangular, amb planta baixa i porta adovellada, primer pis i coberta a doble vessant, a la que se li han anat afegint construccions annexes amb el pas del temps, tot i que el perfil de l'antic molí roman inconfusible. Segons un inventari de l'any 1794, el molí tenia un oratori amb un altar i imatges de sant Francesc de Paula, Sant Andreu, una Immaculada, i una pintura mural de la Mare de Déu de les Aigües, tot plegat avui perdut. El 1745 es va concedir a Francesc Guarro la facultat de construir un molí paperer en aquest lloc; els Guarro eren una família que ja produïa paper des del 1698 al molí de Dalt de cal Coca. El 1773 els germans Pere i Francesc Guarro i Fontanelles, van obtenir una Reial Cèdula que els atorgava privilegis fiscals per comprar matèries primeres i vendre els seus productes, en un context on aquests germans controlaven varis molins i produïen paper i altres productes a diferents municipis dels voltants. Els molins de la Pobla que explotaven eren: els dels Coca, el d'en Guarro, el molí de la Guimerota, i el molí d'en Borrull.

Observacions:

També apareix amb el nom de 'Molí de Cal Font' en algunes referències, encara que cal no confondre'l amb el molí del mateix nom que s'hauria enderrocat el 2001 (RIBA GABARRÓ, 2003b). Més recentment, també se'l ha denominat 'cal Creixell'. L'elaboració del paper de draps o de fil té l'origen a la Xina. Dins la fabricació pre-industrial del paper, l'edifici que concentrava gairebé tot el procés productiu era el molí paperer, del qual hom pot distingir dos models. El primer era l'eòlic, molt representatiu de la comarca nord-holandesa de Zaanland; el segon es definia per l'ús de l'energia hidràulica i estava present arreu d'Europa. L'aplicació del molí hidràulic a la fabricació del paper està documentada per primer cop a partir de la segona meitat del segle XIII a la població italiana de Fabriano, tot i que foren els musulmans els que van introduir la tècnica a Europa, fet que explica que els molins paperers arribin a Catalunya des de terres valencianes a partir de l'Edat Mitjana. Aquest últim fou el model característic a Catalunya i, en concret, a la comarca de l'Anoia. Els molins anoiencs, com la majoria dels catalans, posseïen certs trets en comú amb la masia, ja que sovint es presentaven com edificis aïllats, amb una planta rectangular o quadrada. Constructivament el molí es basa en l'estructura de la crugia, com a model componible, el qual es conforma a través de murs de càrrega i voltes i embigats que descansen sobre els murs, substituint-se aquests, en la planta sotacoberta, per pilars i bigues de fusta. Sobre aquesta estructura bàsica es van realitzar edificacions més complexes fruit de l'ampliació d'algun dels apartats productius del molí. En aquests casos els edificis s'estructuraven al voltant d'un pati central. IMATGE 1: Foto del molí l'any 2003 (Esteve-Ribas, 2008: 63).

Història

Descrit fins ara únicament com a edifici, una definició més àmplia del molí paperer ha d'incloure necessàriament la seva dedicació parcial a activitats agràries i/o altres manufactures. De fet el molí comprenia una sèrie d'instal·lacions auxiliars de la fabricació del paper (la fusteria) o de tipus agrari (galliners, corrals, quadres, cort, cup, cellers, etc.) i una porció més o menys petita de terres de conreu. En la majoria de casos eren horts, vinyes, camps d'oliveres, de cereals o d'arbres fruiters. Fins i tot en els contractes d'arrendament apareixia l'obligació de cultivar les terres. Cal tenir molt present que el treball agrari dels paperers constituïa una part important dels ingressos familiars en un context definit per la pluriactivitat. Addicionalment es podien realitzar al molí activitats relacionades amb l'agricultura com la molta de gra o l'elaboració de vi o aiguardent. Aquesta varietat d'usos del molí, complementada amb la seva

funció residencial, possibilitava afrontar la incertesa dels mercats, salvar l'estacionalitat del cicle productiu i diversificar els riscos. Amb freqüència el molí era resultat de la reconversió d'altres instal·lacions. A l'Anoia els principals exemples provenen dels batans de llana i dels molins fariners, però també es documenta la reutilització d'altres edificis. Tots s'adequaven als usos paperers amb una ampliació, la construcció del mirador i l'habilitació dels espais interiors. De vegades, en al mateix edifici on es fabricava el paper també es podien continuar les activitats originals (molí de farina, batà de llana, farga, etc.). Ja entrat el segle XIX es troben alguns exemples de convivència amb la filatura de cotó. Es poden distingir tres fases en el procés manual de fabricació de paper: la preparació de la matèria primera, la fabricació dels fulls i el procés d'acabat. La matèria primera era el drap vells (de lli, de cànem i/o de cotó). La primera etapa del procés productiu, de caràcter preparatori, consistia en l'elaboració de la pasta, prèvia selecció del drap. L'objectiu final del procés de preparació era aconseguir una pasta neta d'impureses i de consistència homogènia. En una segona fase l'obtenció de fulls s'iniciava a partir de la transferència de la pasta des de les maces refinadores a la tina. Aquest recipient, que podia ser de pedra o de fusta, era el centre productiu del molí. A la tina la pasta es barrejava amb aigua fins a aconseguir la densitat justa per a cada tipus de paper. Tot seguit es formava el full amb la 'forma' o 'caixó' que feia les funcions de motllo. Els fulls es posaven, llavors, un sobre l'altre separats per baietes de llana, acció que es coneixia coma a "posta". La posta es premsava i es portava al mirador, on mà d'obra femenina la posava a assecar en uns estenedors plens de cordes de cànem. Un cop secs, els fulls s'encolaven, operació que feia útil el paper per a l'escriptura o la impressió, es tornaven a premsar i es tornaven a portar al mirador, on els fulls es separen i es posaven a assecar. Finalment, el procés d'acabat pretenia millorar la qualitat i l'aspecte exterior del paper i consistia en el setinat del paper, en l'eliminació de les irregularitats de les vores dels fulls, el recompte i l'empaquetat. A partir del segle XIX, amb la industrialització, els processos es començaren a mecanitzar i la producció superà amb escreix el consum propi de Catalunya, per la qual cosa adquiriren molta importància les exportacions a la resta de l'estat espanyol i a les colònies americanes.

Bibliografia

- ARGELICH IGLESIAS, Ton (2024). Capella-des. Llibre de les capelles de Capellades i voltants. Capellades, pp.147-8.
- ESTEVE FARRIOL, Josep; RIBAS CARDÚS, Martí (2008): Els molins paperers a Catalunya. Els casals del segle XVIII, Temes, 2, Rafael Dalmau Editor, Barcelona.
- GUTIÉRREZ POCH, Miquel (1999): Full a full. La indústria paperera de l'Anoia (1700-1998): Continuitat i modernitat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- RIBA GABARRÓ, Josep (2013): "Oratoris en molins paperers", Butlletí Municipal de La Pobla de Claramunt, n°69, novembre 2012-gener 2013, p. 18.
- SALAZAR ORTIZ, Natalia; SALES CARBONELL, Jordina (2011): "Molí Major", Mapa del Patrimoni Cultural de Carme, Diputació de Barcelona, Barcelona.
- TORRAS i RIBÉ, Josep M. (1993): La comarca de l'Anoia a finals del segle XVIII. Els 'qüestionaris' de Francisco de Zamora, ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

Enllaços d'interès:

<http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/Fitxa?index=32&consulta=MCU0KzA4MTY1M...>

